

Uit KERKPLEIN, december 2022

DE VERWACHTINGEN LAAG EN DE HOOP HOOG HOUDEN

De zorg voor niet begeleide minderjarige vreemdelingen

Kordaat, praktisch en gedreven loodst Laurence Bruyneel, coördinatrice van de voogdij voor niet begeleide minderjarige vreemdelingen, me door het gebouw van Caritas International in Brussel. We lopen door een wirwar van gangen, met oude kamers en houten vloeren in een sfeer van vriendelijke bedrijvigheid. Ons gesprek staat ingepland tussen een overleg met het kabinet en een middagactie aan het Klein Kasteeltje. We komen meteen ter zake.

Wie zijn deze niet begeleide minderjarige vreemdelingen?

Het gaat om een groep asielzoekers die divers van samenstelling is. Cijfers tonen dat de grootste groep jongeren komt uit Afghanistan en de Maghreb, dat er meer jongens dan meisjes in deze situatie zijn en dat de meeste jongeren ongeveer 14 of 15 jaar en ouder zijn. De diverse problemen die ze meebrengen zijn een afspiegeling van een gewone maatschappij: sommigen zijn hoogbegaafd, anderen hebben een leerachterstand of zijn getraumatiseerd. Ze zijn echter extra kwetsbaar omdat ze hier zonder ouders of voogd zijn. Misschien is er wel naaste familie in de buurt, maar die hebben geen wettelijk gezag of zijn moeilijk bij machte om de jongere een weg in de maatschappij te helpen vinden.

Wat gebeurt er met deze jongeren?

Van zodra deze jongeren op het Belgisch grondgebied aangetroffen worden, wordt dit gesignaleerd aan de dienst voogdij. Er wordt bekeken of zij aan vastgestelde criteria beantwoorden zoals o.m. minderjarigheid. De leeftijdstest die ze ondergaan is omstreden, ook in de medische wereld. Ze is gebaseerd op westerse referenties die geen rekening houden met hun specifieke afkomst. Maar van zodra deze vaststellingen gebeurd zijn en ze erkend worden als niet begeleide minderjarige vluchteling, wordt er voorzien in opvang en voogdij. Beide zijn de minimumvereisten om een leven hier te starten. De wachttijd voor een voogd is lang, 4 tot 6 maanden. Ook de opvang schiet tekort zodat er momenteel jongeren op straat moeten leven.

Wat houdt dat voogdijschap precies in?

Een voogd is een persoon die de rode draad vormt doorheen vele levensdomeinen: huisvesting, school, vrije tijd, medische en psychologische hulp. De voogd zorgt dat de minderjarige toegang

krijgt tot al deze diensten. Er is een onderscheid tussen onafhankelijke voogden en werknemer-voogden. De onafhankelijke voogden nemen het voogdijschap op van een of meerdere jongeren, naast hun job of pensioen. Ze krijgen hiervoor per jongere een vergoeding. Daarnaast zijn er werknemer-voogden: mensen die verbonden zijn aan een sociale organisatie en voltijds het voogdijschap van ongeveer vijftientig jongeren op zich nemen. In mijn team heb ik momenteel tien voogden, zowel Nederlandstaligen als Franstaligen.

Welk profiel hebben deze voogden?

Voogden hebben liefst een voorkennis van asiel en migratie, maar hoeven geen experten te zijn. In het team zitten er mensen met o.m. een juridische, pedagogische en antropologische achtergrond. De voogden kennen de wetgeving goed, kunnen omgaan met kinderen en jongeren en zijn vertrouwd met de sociale kaart. Maar ze zijn ook creatief, beschikken over een groot oplossingsvermogen en een breed netwerk. Dat leer je niet op school. De voogdij duurt zolang de jongere minderjarig is. Sommige jongeren verdwijnen, worden herenigd met hun ouders hier of elders of krijgen een verblijfstitel. Wanneer de verblijfstitel verworven is en de jongeren in principe onder burgerlijke voogdij komen, merken we dat ze toch vasthouden aan hun aanvankelijke voogden, precies omdat deze de complexiteit van hun situatie goed kennen.

Hoe ga je als voogd om met het gevoel van hoogdringendheid en stress dat deze jongeren met zich meebrengen en waaraan trek je je op?

Als voogd moet je stressbestendig zijn. Je moet een evenwicht zoeken tussen afstand en nabijheid, tussen een tandje bijsteken en gas terugnemen, tussen engagement en de dag 's avonds achter je laten. Je moet kort bij jezelf blijven. Ik raad mijn team aan om naast de job een eigen leven te blijven hebben. Ik pols of hun directe omgeving begrip heeft voor de keuze voor het voogdijschap. De publieke opinie is immers niet altijd even mild. Het is ook een eenzame job. Je moet snel knopen kunnen doorhakken zonder dat je de gevolgen voor de jongere kunt inschatten. Als teamleidster hecht ik belang aan intervisie, persoonlijke gesprekken, telefonische bereikbaarheid en ga ik soms mee op pad. Tegelijk is het voogdijschap een nuttige, vervullende en relevante baan. Je trekt je op aan de jongeren die openbloeien, maar ook aan de kleine dingen: een jongere die uit bed geraakt, een fijn gesprek, een goed rapport.

Hoe sta je tegenover levensbeschouwing en geloofsovertuiging?

In naam van religie heb ik veel dramatische dingen zien gebeuren. Toch zie ik dat religie sommige mensen recht houdt, richting geeft, samenbrengt en troost. Religie is zeker niet

overbodig. Solidariteit is geleid worden door gemeenschappelijke waarden. Mensen zijn in staat tot mooie dingen als ze daartoe de kans krijgen, als ze kunnen groeien. Maar als je honger hebt en geen huis, dan vind ik het begrijpelijk dat mensen in overlevingsmodus gaan. Er zijn altijd uitzonderingen: mensen die niets hebben en toch delen. Ikzelf geloof in iets. Wat dit is en of dit in een levensbeschouwelijk plaatje past, dat weet ik niet. Het heeft te maken met de waarden die mensen leiden en samenbrengen zodat er iets kan gebeuren. De verhalen van het Oude en Nieuwe Testament trekken me daarom wel aan.

Wat kan de plaatselijke geloofsgemeenschap doen?

Kerkdeuren zomaar opengooien, vind ik geen goed idee. Er zijn omkadering en begeleiding nodig. Maar gelovigen kunnen goed georganiseerde initiatieven ondersteunen. Ze kunnen bijdragen aan een grotere mildheid van de publieke opinie zodat de mens achter de massa wordt gezien, het persoonlijke verhaal achter deze vluchtelingen, het feit dat dit ieder van ons kan overkomen. Want we kunnen migratie aan als we willen: als we mensen willen ontvangen en als we samenwerken.

Interview: Adelheid Verstraeten

Meer info over voogdijschap voor niet begeleide minderjarige vreemdelingen via l.bruyneel@caritasint.be